

EVERYDAY
PEACE INDICATORS

Mir u svakodnevnom životu – očima Mostarki i Mostaraca

Što obični Mostarci misle o miru u svom gradu i naselju trideset godina nakon rata? Tijekom istraživanja provedenog u okviru projekta *Mostar – Prostori koji pokreću*, organizacija Everyday Peace Indicators (EPI/Svakodnevni pokazatelji mira) je surađivala sa oko 350 građana u sedam mostarskih mjesnih zajednica, kako bi dobili detaljnu sliku o tome kakvo mišljenje o zajedničkom životu i miru imaju stanovnici. Putem fokus grupa žena, muškaraca i mladih, te na osnovu glasanja stanovnika iz tih mjesnih zajednica, EPI je prikupio tisuće osnovnih, svakodnevnih pokazitelja mirnog zajedničkog života. Umjesto da se oslanjamo na statistike domaćih vlasti, međunarodnih organizacija ili međunarodnih stručnjaka, sada imamo konkretna iskustva, stavove i potrebe Mostarki i Mostaraca, koji se tiču njihovog svakodnevnog života. Analizom ovih pokazitelja smo od stanovnika ovih sedam reprezentativnih urbanih/ruralnih mjesnih zajednica iz svih dijelova grada saznali što nedostaje, a što dobro funkcioniра u Mostaru.

Ovi specifični, ali istovremeno ključni elementi mira često se propuštaju u raspravama na visokoj razini, koje često ne uvažavaju svakodnevne potrebe ljudi i lokalnih zajednica.

EPI je pitao
Mostarce i
Mostarke kako
za njih izgleda
miran život
zajedno

KLJUČNA ZAPAZANJA

• Mostarke i Mostarci su bili jedinstveni u želji da poboljšaju kvalitet života u Mostaru

Zabrinutost stanovnika za mir je obično bila tema svakodnevnog života vezana za *dobrobit i stil života*, a ne prvenstveno za sigurnosna i politička pitanja. Na primjer, *infrastruktura i javni prostor* na nivou grada i mjesnih zajednica bili su dva zajednička prioriteta u svim zajednicama; kao npr. ponovna izgradnja ruševina iz rata, bolje upravljanje otpadom, više ulične rasvjete, više sportskih objekata, bolja odvodnja oborinskih voda, rješavanje problema parkiranja.

Međutim, čini se da politika i identitet oblikuju način na koji ljudi gledaju na ta pitanja u oblasti razvoja: npr. 'U Mostaru postoji zajednička javna biblioteka za obje strane'; 'Oba dijela grada su jednako izgrađena'. Ovi i drugi pokazatelji sugeriraju da bi razvoj u cilju postignuća veće kvalitete života mogao biti ključan za razumijevanje načina na koji lokalne zajednice u Mostaru doživljavaju sebe i svoje društvene odnose.

• Mostarci i Mostarke su iznijeli širok spektar mišljenja o mirnom zajedničkom životu.

Oni su pružili živopisan opseg perspektiva, s razlikama koje se zapravo nisu temeljile na geografskom području ili nacionalnosti. Umjesto toga, pokazatelji mira često su bili vrlo lokalizirani na razini njihovih zajednica. Poboljšanje zajedničkog života moglo bi izgledati ovako: drveće oko Radobolje u **Podhumu** nije 'okićeno' plastičnim kesama; više se ne viđaju napuštene životinje na Bunici u **Blagaju**; u **Potocima** postoji bazen; **Cimljani** održavaju svoju baziliku; postavljena rasvjeta u 'krugu' na **Bulevaru**; mladi se druže u Nininom kafiću na **Bijelom Brijegu**; i otvorena nova ambulanta u **Zaliku**.

Muškarci, žene i mladi u svih sedam mjesnih zajednica su dali prioritet različitim problemima.

■ **Mušarcima** su bili posebno zabrinuti načinom upravljanja *javnim prostorom i infrastrukturom*, jer je to povezano s vlasti, npr. novo igralište Bijeli Brijeg ne bi bilo uništeno; postojao bi odvod za oborinske vode na magistrali u Donjem Zaliku; raskrsnica Srmrčenjaci u Cimu je asfaltirana.

■ Za **žene** *zdravlje, infrastruktura i posao* nisu bile samo važni za mir, već su se ponekad te njihove zabrinutosti i preklapale: npr. stanovnicima Cernice bi bio olakšan pristup obližnjem Domu zdravlja na Bulevaru, uspostavio bi se sustav navodnjavanja u Potocima, a davanje prednosti članovima stranki pri zapošljavanju bi prestalo.

■ Pogledi **mladih** su se dramatično razlikovale od pogleda odraslih unutar iste mjesne zajednice. Njihova zabrinutost bila je povezana: s njihovim vlastitim iskustvima kao *mladih osoba*, u *sportu, naslijeđu rata i integraciji i prihvaćanju*. Pokazatelji mirnog zajedničkog života su postojanje mnogih besplatnih obrazovnih, kulturnih centara za mlade, poput Američkog kutka; besplatnog nogometnog igrališta u Zaliku; nestanka zastava Herceg-Bosne u gradu; nepridavanje važnosti imenu (identitetu) osobe; primjer povećanog druženja tijekom policijskog sata zbog COVID-a i postojanje Instagram grupe s velikim brojem pratilaca, koju su pokrenuli mladi za pomoć potrebitima.

• **Unatoč brojnim razlikama, Mostarci su se uglavnom protivili podijeli grada.** Od centra Mostara do periferije, stanovnici su izrazili svoja uvjerenja da njihova zajednica nema koristi od etničke podjele. Umjesto toga, istaknuli su svakodnevne znakove suradnje (npr. svi pomažu jedni drugima), poštovanja (npr. ljudi koji jedni druge pozdravljaju s osmijehom) i jednako postupanje s

pripadnicama različitih grupa (npr. roditelji ne odgajaju djecu da mrze druge), kao ključne za zajednički život. Obični ljudi se ugledaju na *pojedince* (npr. čovjeka koji inicira i organizuje čišćenje Trimuše), *grupe* (npr. djeca iz zajednice koja se organiziraju da zajedno izgrade nogometni teren i igralište) i *lokalne vlasti* (npr. mladi ljudi su dobili finansijski poticaj nakon što su počeli praviti stepenice na Neretvi), kako bi se stvorila veća integracija i prihvaćanje u Mostaru.

Stanovnice i stanovnici Mostara su bili jako zainteresirani za pitanja koja se tiču *političkog suživota i prihvaćanja* (npr. Mostarke i Mostarci se osjećaju dobrodošli u svakom dijelu grada) i koja se odnose na aktivnosti i izraze *društvene integracije* (npr. ljudi koji dolaze van Mostara ne pitaju Mostarke i Mostarce na kojoj strani grada žive). Jedan bošnjački poduzetnik izrazio je štetnost podjela i u ekonomskom smislu: 'Bošnjaci nemaju koristi ako se 100.000 Hrvata iseli u Njemačku'; ovo općenito negativno utiče na poslovanje.

Možda je najveća pouka iz EPI-ovog istraživanja ta da percepcija zajedničkog života i mira u Mostaru nije primarno pitanje nasilja, krivičnih djela ili nacionalnih pokreta protiv stanovnika koji su pripadnici drugih etničkih grupa, već više pitanje uobičajenih tema iz svakodnevnog života. One su konkretne i usklađene sa stvarnim potrebama i vizijama grada, ali i pojedinih lokalnih zajednica. Zapažanja EPI-ja također daju donosiocima politika jednu nijansiraniju viziju gorućih problema s kojima se suočavaju ova odabrana mostarska naselja. Umjesto tretiranja mira kao apstraktnog koncepta, koji se može rješavati samo na razini vlasti, istraživanje EPI-ja daje konkretne prijedloge za stvaranje mirnog zajedničkog života između različitih zajednica u Mostaru.

Projekat Mostar – Prostor koji pokreću financira Vlada Ujedinjenoga Kraljevstva. Nositelj projekta je People in Need (PIN), neprofitna, nevladina organizacija iz Češke, koja pruža humanitarnu i razvojnu pomoć u više od 30 zemalja. Zajedno sa PIN-om, ravnopravni članovi konzorcija su Everyday Peace Indicators, Omladinski Kulturni centar Abrašević, Agencija lokalne demokratije Mostar i Nešto više.

British Embassy
Sarajevo

UKaid
from the British people

www.everydaypeaceindicators.org www.prostorikojipokrecu.ba

[@everydaypeace](https://www.facebook.com/everydaypeace)

[@everydaypeaceindicators](https://www.facebook.com/everydaypeaceindicators)

[@everydaypeaceindicators](https://www.facebook.com/everydaypeaceindicators)